

**Raport z wykonania
Programu ochrony środowiska
dla powiatu kieleckiego
za lata 2007 - 2008**

Kielce, wrzesień 2009

Wprowadzenie

Uchwałą NR IX/69/07 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 25 października 2007 r. został przyjęty do realizacji „Program ochrony środowiska i Plan gospodarki odpadami dla powiatu kieleckiego - aktualizacja” na lata 2007 - 2011, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 - 2018.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), zarząd powiatu przedkłada radzie powiatu raport z wykonania powiatowego programu ochrony środowiska, obejmujący okres dwóch lat. Niniejszy raport obejmuje przede wszystkim okres od 1 stycznia 2007 roku do dnia 31 grudnia 2008 roku, jak również bieżące informacje z roku 2009, w zakresie np. edukacji ekologicznej czy rozdysponowanych środków finansowych z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Uprzedni raport z wykonania „Programu ochrony środowiska w powiecie kieleckim za lata 2005 – 2006” został przyjęty Uchwałą Nr IX/68/07 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 25 października 2007 roku.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nie określa wymagań dotyczących formy i struktury raportu z realizacji powiatowego programu ochrony środowiska, jednak założono, że jego przedmiotem będzie ogólna ocena zagadnień związanych z ochroną środowiska, jak również przedstawienie etapu realizacji poszczególnych zadań (załącznik nr 2), do których zobligowany został Powiat Kielecki w Programie ochrony środowiska - harmonogramie rzeczowo-finansowym, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszego raportu.

W raporcie wykorzystano dane zawarte w:

- „Programie ochrony środowiska i Planie gospodarki odpadami dla powiatu kieleckiego - aktualizacja” na lata 2007 - 2011, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 -2018,
- Sprawozdaniu za lata 2007 – 2008 z realizacji Planu gospodarki odpadami dla powiatu kieleckiego – aktualizacja, na lata 2007 – 20011, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 – 2018, przyjętego Uchwałą NR XX/29/09 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 29 maja 2009 roku,
- informacjach pozyskanych z Inspekcji Ochrony Środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego jak również od gmin z terenu powiatu kieleckiego.

Zasoby przyrody

Formami ochronnymi przyrody na terenie powiatu kieleckiego są: park narodowy (1), parki krajobrazowe (8), obszary chronionego krajobrazu (11), rezerваты przyrody (28), obszary Natura 2000 (3), zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (4), użytki ekologiczne (12), pomniki przyrody (102) oraz stanowiska dokumentacyjne (3), które tworzą tzw. system obszarów i obiektów prawnie chronionych. Jest to układ przestrzenny wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, mający na celu zapewnienie warunków utrzymywania samoregulacji procesów przyrodniczych tj. prawidłowego rozwoju szaty roślinnej, utrzymanie naturalnych warunków hydrologicznych oraz właściwego korzystania z rekreacji i turystyki. Nadal trwają prace nad rozszerzeniem zasięgu europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000. Aktualnie na terenie powiatu kieleckiego wydzielono 2 specjalne obszary ochrony siedlisk i jeden fragment – SOO:

- Łysogóry (kod obszaru PLH 260002) – 5 592 ha,
- Ostoja Przedborska (kod obszaru PLH 260004) – 11 568,8 ha,
- Dolina Krasnej (kod obszaru PLH 260001) – 1 732 ha.

Natomiast projekt zgłoszony przez organizacje ekologiczne pozarządowe tzw. Shadowlist, zakłada 4 dodatkowe obszary specjalnej ochrony siedlisk:

- Lasy Suchedniowskie (kod obszaru PLH 260010) – 19 527,9 ha,
- Lasy Cisowsko-Orłowińskie (kod obszaru pltmp036) – 16 563,2 ha,
- Torfowisko Węglanowe Borzykowa (kod obszaru pltmp036)) – 133,1 ha,
- Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie (kod obszaru pltmp091) – 8 208,5 ha.

Ochrona bioróżnorodności w tej sieci jest realizowana przez powiat przede wszystkim w oparciu o ustalenia wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego, planów urządzenia lasów itp.

Znaczącą rolę w strukturze przyrodniczej powiatu odgrywają także lasy jako główny komponent środowiska, tworzący węzły ekologiczne o wybitnych walorach przyrodniczych oraz leśne korytarze ekologiczne, umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków.

Lasy i grunty leśne w powiecie kieleckim zajmowały wg. stanu na dzień 31 grudnia 2008 roku powierzchnię 78 859,00 ha, co stanowiło 35,1 % ogólnej powierzchni powiatu.

Zgodnie z założeniami wojewódzkiego „Programu Zwiększania Lesistości”, w latach 2001-2020 zalesieniem planuje się objąć powierzchnię ponad 54 tys. ha gruntów rolnych (średnio 2 700 ha/rok). Największe preferencje zalesieniowe uzyskało 5 gmin z naszego powiatu kieleckiego, którymi są: Chęciny, Daleszyce, Morawica, Piekoszów i Raków. Przy

ocenie wzięto pod uwagę takie kryteria jak: udział gleb najłagodniejszych, rzeźba terenu, potrzeby ochrony wód podziemnych, zagrożenia erozją wodną, niska lesistość, deficyt wody, obszary chronione, zlewnie chronione, obszary rekreacyjne, zagrożenia warunków życia ludności.

Od 2007 roku powiat zleca sporządzanie uproszczonego planu urządzenia lasu i inwentaryzacji stanu lasu w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, należących do osób fizycznych i wspólnot gruntowych, przeznaczając na to zadanie środki finansowe z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W roku:

- 2007 za kwotę 21 500,00 zł wykonano uproszczony plan urządzenia lasu na terenie gminy Bieliny oraz wsi Sieraków gm. Daleszyce,
- 2008 za kwotę 45 800,00 zł - na terenie gminy Górno, Miedziana Góra i Piekoszów,
- 2009 zlecono za kwotę 110 000,00 zł sporządzenie dokumentacji na terenie gminy Chęciny, Sitkówka-Nowiny, Piekoszów i Raków.

Sporządzona dokumentacja urzędzeniowa określa zasoby lasu, jak również ustala zasady w nim gospodarowania. W kolejnych latach uproszczone plany urządzania lasu zlecane będą do wykonania dla pozostałych obszarów powiatu.

Ze środków PFOŚiGW na zadania związane z ochroną przyrody dotacje ponadto otrzymali:

- w roku 2008 - Urząd Gminy Piekoszów - 2 000,00 zł na urządzenie terenu zieleni zadrzewień i zakrzewień w miejscowości Piekoszów przy placu zabaw, przy Szkole Podstawowej w Brynicy, Łosieniu, Piekoszowie i Jaworzni, na rondzie w Piekoszowie oraz przy bibliotece,
- w roku 2009 – Powiat Kielecki – 145 000,00 zł na rewaloryzację i gospodarkę drzewostanem w Zespole Parkowym w Łopusznie oraz Gmina Raków - 800,00 zł na zakup krzewów ozdobnych do parku wiejskiego w Rakowie.

Zasoby kopalin i rekultywacja terenów

Wg stanu na koniec 2008 r. w powiecie kieleckim udzielonych było 42 koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż (z czego 22 upoważniały przedsiębiorców do wydobywania kopalin z przeznaczeniem na kamienie drogowe i budowlane, 10 na kruszywo naturalne, 6 dla przemysłu wapienniczego i tylko 1 dla przemysłu cementowego). Dominujące znaczenie w przemyśle wydobywczym mają wapień, dolomity, margle, piaskowce, których udokumentowane zasoby wynoszą 3,3 mld Mg, co stanowi prawie 94 % wszystkich zasobów udokumentowanych w powiecie kieleckim. W ostatnich latach wzrosło dokumentowanie złóż kopalin na potrzeby budownictwa i drogownictwa tj. kamieni drogowych i budowlanych oraz

kruszyw naturalnych, a tym samym wzrosło wydobycie tego rodzaju kopalin. Również udokumentowane początkowo złoża wapieni dla przemysłu wapienniczego wykorzystuje się coraz częściej do produkcji kruszywa łamanego.

Najważniejszym w ochronie zasobów kopalin jest wymóg uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia po przeprowadzeniu postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, a także system koncesji udzielanych na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin oraz ich wydobywanie, w oparciu o przepisy ustawy Prawo geologiczne i górnicze.

Głównymi zagrożeniami i problemami w ochronie zasobów kopalin są:

- ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów,
- przekształcenie krajobrazu, które powoduje obniżenie wartości estetycznych,
- kosztowny i złożony proces rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej po zakończeniu eksploatacji.

Zagrożenie stanowi również nielegalne wydobycie kopalin. W zwalczaniu tego precedensu Powiat współdziała z gminami, Okręgowym Urzędem Górniczym w Kielcach oraz policją.

Osobnym i niezmiernie ważnym problemem jest rekultywacja i zagospodarowanie terenów pogórnich. Intensywna eksploatacja złóż (np. na terenie gmin: Chęciny, Morawica, Pierzchnica, Sitkówka-Nowiny, Piekoszów) pozostawia po sobie duże wyrobiska i hałdy odpadów, a tereny z nimi związane teoretycznie już nigdy nie mogą być odzyskane do produkcji rolnej. Jedyną formą zwrócenia przyrodzie takich zniszczonych terenów jest ich wykorzystanie np. do produkcji leśnej, tworzenie w wyrobiskach zbiorników wodnych jako miejsc rekreacji. Najczęściej stosuje się te dwie pierwsze formy rekultywacji. Kierunek rekultywacji określany jest w każdym przypadku eksploatacji bez względu na wielkość wydobycia surowca i znajduje swoje odzwierciedlenie w dokumentacjach zezwalających na wydobycie. Czasami określenie docelowego kierunku rekultywacji jest niemożliwe, gdyż w trakcie prowadzonej działalności wydobywczej dochodzi do zmiany np. zasięgu głębokościowego wydobywania kopalin, w tym również spod wody, co prawie zawsze skutkuje wodnym kierunkiem rekultywacji.

Ważnym jednak elementem jest kontrola (rola organów samorządowych), aby nie dochodziło do nietrafnych kierunków rekultywacji, takich jak np. lokowanie w wyrobiskach wysypisk śmieci (przykład wysypiska śmieci w Barczy, gm. Zagnańsk), lecz określenie najbardziej korzystnego dla środowiska zagospodarowania wyrobisk w formie zbiorników

wodnych, zalesień lub ustalanie kierunku parkowego, czy łąkowego, przy jednoczesnej weryfikacji ustaleń wynikających z funkcji rekultywowanego terenu, określonego w planie zagospodarowania przestrzennego.

Od stycznia 2007 roku do chwili obecnej wydano następujące decyzje ustalające kierunek rekultywacji:

dla terenów poeksploatacyjnych:

1. Kieleckie Kopalnie Kwarcytu w Wiśniówce S.A. – leśny dla gruntu będącego w zarządzie Nadleśnictwa Kielce,
2. Dyckerhoff Polska Sp. z o.o. – leśno-wodny dla wyrobiska poeksploatacyjnego i zwałowiska zewnętrznego złoża „Kowala”,
3. „EKO-ROL” Sp. z o.o. z siedzibą w Tokarni – wodny dla terenów po eksploatacji złoża piasku „Tokarnia II”,
4. PPHU DUWO – leśny dla terenów po eksploatacji złoża „Łągów V” w miejscowości Nowy Staw Gm. Łągów o pow. ca 16,20 ha,

rolny kierunek rekultywacji w celu poprawienia wartości użytkowej gruntów rolnych dla:

1. Pani Janiny Wilk – Promnik gm. Strawczyn,
2. Pana Marka Gawęckiego – Huta Nowa gm. Bieliny,
3. Pana Mirosława Krawca – Promnik gm. Strawczyn,
4. Pana Sławomira Partyki – Wólka Pokłonna gm. Raków.

W 2008 roku wydano Spółdzielni Pracy „Kopaliny Mineralne” decyzję, w której uznano za zakończoną rekultywację gruntu stanowiącego teren kopalni odkrywkowej piaskowca „TUMLIN GRÓD” obejmującego powierzchnię ca 1,3 ha w obrębie Ćmińsk Kościelny gm. Miedziana Góra, a w roku bieżącym uznano za zakończoną rekultywację składowiska odpadów komunalnych w Łopusznie o powierzchni 1,80 ha oraz gruntów stanowiących teren złoża piasków „SULISZÓW” obejmującego pow. ca 2,43 ha na nieruchomościach położonych w obrębie Suliszów gm. Chmielnik.

W celu zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem gleb, a w konsekwencji wód podziemnych czy powierzchniowych, w latach 2007 - 2009 przekazano Komendzie Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach dotację ze środków PFOŚiGW w łącznej wysokości 45 000,00 zł na zakup sorbentów do neutralizacji zanieczyszczeń i skażeń (głównie substancji ropopochodnych), powstałych w wyniku wypadków i kolizji, na drogach powiatu kieleckiego. W 2009 roku przekazano KM PSP w Kielcach także 20 000,00 zł ze środków PFOŚiGW na utylizację odpadów poakcyjnych, powstałych w wyniku działań ratowniczych na drogach będących w administracji Powiatowego Zarządu Dróg w Kielcach.

Gospodarka wodno-ściekowa, zasoby wodne

Na przestrzeni ostatnich lat widoczne jest zwiększenie stopnia zwodociągowania i skanalizowania gmin. Realizowano budowę nowych odcinków sieci kanalizacyjnej oraz budowę, rozbudowę czy modernizację istniejących oczyszczalni ścieków. Aktualnie na terenie powiatu funkcjonuje 29 oczyszczalni gminnych oraz oczyszczalnia w gminie Sitkówka-Nowiny obsługująca mieszkańców Kielc i gminy Sitkówka oraz część mieszkańców gminy Chęciny i Masłów. Najbardziej niekorzystna sytuacja występuje na terenie gminy Łopuszno, gdzie dwie istniejące oczyszczalnie są w złym stanie technicznym, a jedna z nich odprowadza ścieki nie spełniające wymogów prawnych. W najbliższych latach zaplanowano rozbudowę 8 oczyszczalni w: Bielinach, Łagowie, Mniowie, Rudkach gm. Nowa Słupia, Bartkowie gm. Zagnańsk, Piekoszowie, Chmielniku i Radkowicach gm. Chęciny. Projektowane są także nowe oczyszczalnie w miejscowościach: Korczyn gm. Strawczyn, Skrzelczyce i Chebdzie gm. Pierzchnica, Skorzeszyce gm. Górno oraz Wola Szczygiełkowa gm. Bodzentyn.

Procent zwodociągowania i skanalizowania gmin powiatu kieleckiego w roku 2008 wg danych przekazanych przez gminy

Lp.	Nazwa gminy	Procent zwodociągowania %	Procent skanalizowania %
1	Bieliny	74,00	27,00
2	Bodzentyn	90,10	17,94
3	Chęciny	87,50 - obszar wiejski 99,00 - obszar miejski	5,80 - obszar wiejski 57,0 - obszar miejski
4	Chmielnik	77,19	40,00
5	Daleszyce	97,00	31,00
6	Górno	99,00	36,00
7	Łagów	100,00	33,00
8	Łopuszno	96,60	11,03
9	Masłów	56,40	9,70
10	Miedziana Góra	94,80	21,30
11	Mniów	99,00	11,88
12	Morawica	99,00	58,00
13	Nowa Słupia	67,62	18,88
14	Piekoszów	90,20	30,80

15	Pierzchnica	97,78	24,58
16	Raków	41,10	17,90
17	Sitkówka-Nowiny	90,93	87,97
18	Strawczyn	100,00	66,83
19	Zagnańsk	95,00	38,00

Jak wynika z powyższej tabeli najwyższy procent zwodociągowania posiadają gminy: Strawczyn, Łągów, Łopuszno, Pierzchnica, Górno, Bodzentyn, Morawica i Mniów, natomiast skanalizowania gminy: Sitkówka-Nowiny, Strawczyn i Morawica.

Widoczna jest znaczna dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania a skanalizowania gmin. Wiąże się to głównie z wcześniejszym postrzeganiem przez mieszkańców potrzeby doprowadzenia wody dobrej jakości i brakiem zainteresowania odprowadzania ścieków. Na szczęście sytuacja ta ulega systematycznej poprawie, co ma związek z budową nowych i modernizacją istniejących oczyszczalni ścieków.

Pomimo znacznego zaangażowania gmin w rozbudowę sieci kanalizacyjnej czy oczyszczalni ścieków, nadal na terenie powiatu kieleckiego nie występują wody powierzchniowe klasy I (bardzo dobrej jakości) oraz klasy II (wody dobrej jakości).

W granicach powiatu kieleckiego:

1. w roku 2007 badania prowadzone były w 9 przekrojach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na następujących rzekach: Bobrzy, Silnicy, Sufragańcu, Czarnej Nidzie, Chodczy, Warkoczu, Łososinie oraz zbiorniku Cedzyna (na rz. Lubrzanka). Wody klasy III (zadowalającej jakości) stwierdzono w 3 przekrojach na rzece: Łososinie, Sufragańcu i Warkoczu, wody IV klasy (o niezadowalającej jakości) w 5 przekrojach usytuowanych na rzekach: Chodczy, Czarnej Nidzie, zbiorniku Cedzyna, Silnicy, wody złej jakości (klasa V) w 1 punkcie na rzece Bobrza w Radkowicach. Nie stwierdzono natomiast zanieczyszczenia wód powierzchniowych związkami azotanowymi pochodzenia rolniczego. Wybrane rzeki poddano także badaniom i ocenie pod kątem przydatności do bytowania ryb łososiowatych i karpionatych. Stwierdzono, że badane rzeki: Chodcza, Czarna Nida, Łososina, Sufraganiec i Warkocz nie odpowiadają wymaganym warunkom umożliwiającym bytowanie ww. ryb.
2. w roku 2008 badania prowadzone były w 7 przekrojach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na następujących rzekach: Bobrza, Silnica, Sufraganiec, Czarna Nida, Chodcza i Warkocz. Ocenę stanu wód powierzchniowych w odniesieniu do jednolitych

części wód (JZWP), zgodną z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej, dokonano na podstawie wyników klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego. Umiarkowany stan/potencjał ekologiczny (III klasy) stwierdzono w 4 punktach na rzece: Chodcza, Czarna Nida od Morawki do ujścia, Sufraganie i Warkocz, słaby stan/potencjał ekologiczny wystąpił w Silnicy, natomiast brak norm dla badanych elementów biologicznych uniemożliwił ocenę rzeki Bobrzy. Nie odnotowano natomiast wód o stanie ekologicznym bardzo dobrym i dobrym (klasa I i II). Stan chemiczny poniżej dobrego stwierdzono tylko w rzece Czarna Nida od Morawki do ujścia, a w pozostałych rzekach wykazano zły stan wód w tym zakresie. Tak samo jak w roku 2007, nie stwierdzono zanieczyszczenia wód powierzchniowych związkami azotanowymi pochodzenia rolniczego. Wybrane rzeki poddano także badaniom i ocenie pod kątem przydatności do bytowania ryb łososiowatych i karpowatych. Stwierdzono, że badane rzeki: Bobrza, Silnica, Sufraganiec, Czarna Nida, Chodcza i Warkocz, ze względu na przekroczone wartości graniczne: tlenu rozpuszczonego, BZT₅, zawiesiny ogólnej, azotu amonowego, niejonowego amoniaku, fosforu ogólnego i azotynów.

Na terenie powiatu prowadzone są także badania wód podziemnych (poziomu dewońskiego i triasowego oraz permskiego i trzeciorzędowego). Ostatnie badania wykonywano w 2007 r. w 7 punktach i stwierdzono: wody bardzo dobrej jakości (I klasa) - w 1 punkcie, dobrej jakości (II klasa) - w 1 punkcie, zadawalającej jakości (III klasa) - w 3 punktach a niezadawalającej jakości (IV klasa) - w 2 punktach. Nie wykazano natomiast wód zanieczyszczonych ani wód zagrożonych zanieczyszczeniem azotanami.

Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych realizowana jest przez Powiat przede wszystkim poprzez działania administracyjne (wydawanie pozwoleń wodnoprawnych, uzgadnianie założeń projektowych przedsięwzięć).

Na terenie powiatu istnieje 12 zbiorników wodnych, pełniących przede wszystkim funkcję retencyjno-rekreacyjną. Praktycznie tylko zbiornik „Chańcza” pełni obok ww. funkcji także funkcję przeciwpowodziową.

Do największych zbiorników wodnych należą:

Lp	nazwa zbiornika	powierzchnia zbiornika w [ha]	rzeka	gmina
1.	Chańcza	340,0	Czarna Staszowska	Raków
2.	Cedzyna	64,0	Lubrzanka	Górno
3.	Borków	35,7	Belnianka	Daleszyce
4.	Bolmin	13,1	Hutka	Chęciny

5.	Umer	11,9	Bobrza	Zagnańsk
6.	Wilków	10,4	Ciek od Św. Katarzyny	Bodzentyn
7.	Lipowica	11,0	-	Chęciny
8.	Wojciechów	7,2	Pierzchnianka	Daleszyce
9.	Andrzejówka	2,3	Andrzejówka	Chmielnik
10.	Ciekoty	1,5	Ciek od Św. Katarzyny	Masłów
11.	Zachełmie	1,3	Bobrza	Zagnańsk
12.	Borowa Góra	1,65	Ciek od Borowej Góry	Zagnańsk

W 2006 roku zaktualizowany został „Program małej retencji dla województwa świętokrzyskiego”, który realizowany będzie przez Samorząd Województwa Świętokrzyskiego i samorzady poszczególnych gmin. Realizacja Programu ma uzasadnienie w aspekcie działań przeciwpowodziowych, łagodzenia skutków suszy, a także jako kierunek działań niezbędnych do utrzymania w należyтым stanie całego środowiska przyrodniczego. Program przewidział na terenie powiatu budowę lub rozbudowę 40 zbiorników. Aktualnie, realizowany jest zbiornik wodny „Morawica” o powierzchni 6,60 ha na rzece Morawce, który pełnić będzie funkcję retencyjno-rekreacyjną.

W bieżącym roku Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie, podjął decyzję o nie budowaniu zbiornika wodnego „Chęciny” o pojemności 75 mln m³ na rzece Biała Nida, zwanego potocznie „Morzem Chęcińskim”.

Funkcję retencyjną pełnią również dawne wyrobiska, stawy oraz obiekty zmeliorowane. Wiele z nich nie spełnia jednak swojej funkcji chociażby z uwagi na degradację i brak urządzeń piętrzących. Rozumiejąc potrzebę ich odbudowy, ze środków Powiatowego Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w roku 2007 przekazano dotację w wysokości 3 000,00 zł, w 2008 roku – 6 000,00 zł, a w roku 2009 – 5 000,00 zł Gminie Łopuszno na konserwację urządzeń melioracji szczegółowych. Ogólnie w latach 2007 i 2008 w ramach ww. zadania wykonserwowano ca 49 km rowów.

Powietrze atmosferyczne

Stan czystości powietrza w powiecie, w odniesieniu do lat ubiegłych uległ poprawie. Zanotowano redukcję emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych wprowadzanych do powietrza z zakładów przemysłowych, w związku z m.in. udoskonalaniem procesów spalania paliw, modernizacji instalacji, instalowaniem wysokosprawnych urządzeń redukujących zanieczyszczenia.

W oparciu o dokonywane w strefie powiatu kieleckiego w latach 2007 - 2008 roczne oceny jakości powietrza, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach określił jedną klasę ogólną ze względu na kryterium ochrony zdrowia oraz jedną klasę ogólną ze względu na ochronę roślin, która wynosi:

- A w kryterium ochrony zdrowia,
- A w kryterium ochrony roślin.

Klasa A oznacza, że stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i docelowych.

Nadal jednak duży wpływ na stan czystości powietrza ma emisja niska, pochodząca z lokalnych kotłowni i pieców węglowych używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych, w których bardzo często spala się różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne. Do zanieczyszczenia powietrza przyczynia się również emisja niezorganizowana z kopalni oraz środków transportu.

W roku 2007 - 2009 dofinansowanie w łącznej wysokości 17 300,00 zł na eksploatację i utrzymanie aparatury rejestrującej poziom stężeń zanieczyszczeń, otrzymał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, który dokonuje w sposób ciągły pomiarów stężeń zanieczyszczeń na stacjach monitoringu powietrza w zakresie: dwutlenku siarki, dwutlenku i tlenków azotu, pyłu zawieszonego i ozonu. Na terenie powiatu kieleckiego stacje wykonujące ciągłe pomiary zlokalizowane są:

- w Chęcinach - stacja Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Kielcach (pomiar SO₂, NO₂),
- w Nowinach - stacja Cementowni Nowiny oraz Zakład Przemysłu Wapienniczego Trzuskawica (pomiar PM10),
- na Św. Krzyżu – stacja Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach (pomiar SO₂, NO₂, O₃).

Powiat podjął także szereg inwestycji związanych z ograniczeniem emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie własnych jednostek. W większości zadania te były dofinansowywane ze środków PFOŚiGW, a szczegółowy opis inwestycji zrealizowanych od stycznia 2006 roku do I półrocza 2009 roku, stanowi załącznik do niniejszego raportu.

Do poprawy jakości powietrza atmosferycznego oraz ograniczenia zużycia krajowych zasobów surowców, w coraz większym stopniu przyczyniać się będzie wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych. Obecnie głównym źródłem energii odnawialnej w kraju jest biomasa i energia wodna. Natomiast energia geotermalna, wiatru i promieniowania słonecznego ma mniejsze znaczenie, chociaż widoczne jest coraz większe zainteresowanie mieszkańców powiatu kolektorami słonecznymi i wiatrakami, przy czym te ostatnie, są źródłem wielu

konfliktów społecznych. Ze środków PFSiGW dotację w wysokości 30 000,00 zł otrzymała Gmina Piekoszów na budowę kotłowni opalanej biomasą (owsem) w budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Piekoszowie.

Niewspółmiernie dłuższe tradycje na terenie powiatu ma energetyka wodna. Spiętrzanie i pobór wody dla potrzeb energetycznych jest bardzo korzystne zarówno ze względów ekologicznych (powstają zróżnicowane ekosystemy, zwiększa się retencja wód powierzchniowych i gruntowych, co w konsekwencji polepsza stosunki gruntowo-wodne) jak i ekonomicznych, gdyż do krajowego systemu przesyłu energii, trafia tzw. "biała" energia. W powiecie kieleckim aktualnie funkcjonują następujące MEW w gminach:

- Morawica - na rzece Czarna Nida (mśc. Morawica zespół 3 turbin),
- Górno - na rzece Lubrzanka (2 turbiny na jazie zbiornika Cedzyna),
- Daleszyce - na rzece Czarna Nida (mśc. Daleszyce 1 turbina pracująca dla potrzeb młyna wodnego),
- Daleszyce – na rzece Lubrzanka (w miejscowości Suków 2 turbiny),
- Daleszyce – na rzece Czarna Nida (w miejscowości Marzysz 1 turbina),
- Chęciny - na rzece Czarna Nida (2 turbiny w miejscowości Wolica),
- Raków - na rzece Łagowica (1 turbina w mśc. Jamno-Mocha),
- Miedziana Góra na rzece Bobrza (mśc. Bobrza - 1 turbina).

Najlepszym, dotychczas jeszcze niewykorzystanym miejscem lokalizacji elektrowni wodnej jest zapora wodna na zbiorniku Chańcza. W najbliższym okresie planowana jest do odbudowy turbina na rzece Czarnej Nidzie w mśc. Bieleckie Młyny.

Hałas

Głównymi źródłami hałasu w powiecie kieleckim jest komunikacja drogowa i kolejowa, a w dalszej kolejności emisja ze źródeł przemysłowych. Zagrożenie hałasem przemysłowym ma charakter lokalny, a zasięg oddziaływania tego typu hałasu, w przeciwieństwie do hałasu komunikacyjnego jest stosunkowo niewielki.

Główne działania powiatu zmierzające do ograniczenia wpływu hałasu na ludzi i środowisko, to w przypadku komunikacji poprawa systemu drogowego, a w przypadku nowo planowanych inwestycji, nakładanie na Inwestorów obowiązków zapewniających dotrzymanie norm w tym zakresie.

W roku 2008 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach pomiary natężenia hałasu przemysłowego przeprowadził na terenie powiatu w sześciu zakładach,

w tym w trzech odnotował przekroczenia dopuszczalnego poziomu dźwięku emitowanego do środowiska.

Gospodarowanie odpadami

Zagadnienia związane z gospodarowaniem odpadami zostały szczegółowo przedstawione w „Sprawozdaniu za lata 2007 – 2008, z realizacji Planu gospodarowania odpadami dla powiatu kieleckiego – aktualizacja, na lata 2007 – 2011, z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 – 2018”, przyjętym Uchwałą Nr XX/29/09 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 29 maja 2009 roku.

Od roku 2007 Powiat Kielecki rozpoczął dofinansowanie zadań związanych z usuwaniem oraz utylizacją odpadów zawierających azbest i przekazał gminie: Morawica, Miedziana Góra, Zagnańsk i Sitkówka-Nowiny, dotacje ze środków PFOŚiGW na łączną kwotę 65 000,00 zł. Inicjatywę podjęła również gmina Piekoszów, która nie korzystała z ww. środków. Łącznie, w 2007 roku usunięto 179 Mg eternitu.

W roku 2008 dotację z PFOŚiGW w wysokości 135 237,40 zł, na realizację ww. zadania otrzymało 11 gmin (Pierzchnica, Piekoszów, Morawica, Miedziana Góra, Bieliny, Sitkówka-Nowiny, Zagnańsk, Masłów, Górno, Raków, Strawczyn), które w sumie usunęły 580,418 Mg eternitu. W roku bieżącym środki finansowe w wysokości 230 000,00 zł otrzymało 17 gmin (gminy Łopuszno i Łagów nie występowały o udzielenie dotacji).

Należy zaznaczyć, że środki finansowe mogą być przeznaczane wyłącznie na utylizację eternitu tj. usuwanie (demontaż i transport) oraz unieszkodliwianie (składowanie) na składowisku odpadów niebezpiecznych przeznaczonym do składowania wyrobów zawierających azbest, które znajduje się w miejscowości Dobrów gm. Tuczępy, pow. buski. Powierzchnia tego składowiska wynosi 7,26 ha a całkowita objętość 175 545 m³.

Inwentaryzację wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego na dzień 31 grudzień 2008 roku, na podstawie danych przekazanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, przedstawia tabela poniżej.

Nazwa gminy	Ilość Mg
Bodzentyn	4 952,64
Chęciny	4 291,89
Chmielnik	4 142,71
Daleszyce	3 894,21
Bieliny	4 562,20
Górno	5 395,06
Łagów	2 354,67

Łopuszno	5 610,00
Masłów	2 990,97
Miedziana Góra	1 932,36
Mniów	4 454,80
Morawica	3 462,97
Nowa Słupia	3 912,83
Piekoszów	3 588,61
Pierzchnica	2 842,86
Raków	1 593,70
Sitkówka Nowiny	1 318,80
Strawczyn	4 557,61
Zagnańsk	3 401,35
Razem:	69 260,21

Z powyższych danych wynika, iż największe skupienie użytkowanych wyrobów zawierających azbest występuje na terenie gminy: Łopuszno, Górnio, Bodzentyn, Bieliny, Strawczyn i Mniów.

Edukacja ekologiczna

Począwszy od 2004 roku realizowany jest Program edukacji ekologicznej dla powiatu kieleckiego pn. „Dla Ziemi, dla siebie”. Adresatami większości konkursów są przedszkolaki, dzieci i młodzież uczęszczające do szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych oraz samorządy gminne. Z roku na rok zainteresowanie uczestnictwem w konkursach rośnie. Jest to wynikiem coraz większej świadomości ekologicznej młodego pokolenia jak również atrakcyjnych nagród zarówno grupowych jak i indywidualnych. Tematyka konkursów pierwszych edycji Programu, dotyczyła przede wszystkim gospodarki odpadami, natomiast kolejne edycje, poruszały dodatkowo zagadnienia związane z ochroną wód, przyrody oraz lasu. Zainteresowanie konkursami nie słabnie, a wręcz staje się coraz większe. Widać to po ilości „nowych” szkół/przedszkoli przystępujących do konkursów plastycznych oraz zbiórki surowców wtórnych pochodzenia komunalnego - głównie papieru i butelek PET. Do chwili obecnej uczniowie ze szkół podstawowych w ramach Programu zebrali około 268 Mg odpadów, w tym 231 Mg papieru i 15,2 Mg butelek typu PET.

Dla młodzieży ponadgimnazjalnej zorganizowano sesję, na których poruszana była bardzo różnorodna tematyka związana z ochroną środowiska, wycieczkę do zakładu DS Smith Polska S.A. w Kielcach (recykling na żywo) oraz konkurs na wykonanie folderu dot. postępowania z eternitem oraz zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym.

W każdej edycji Programu, jeden konkurs kierowany jest do samorządów gminnych.

Ponadto Powiat Kielecki był współorganizatorem wojewódzkich konkursów plastycznych „Czyste powietrze wokół nas”, „Piękna przyroda – zdrowy świat” i „Las w życiu człowieka”. W ramach prowadzonej edukacji ekologicznej wydrukowano także w roku 2007 plakat promujący selektywną zbiórkę odpadów, który został przekazany do placówek przedszkolnych, szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a także za pośrednictwem gmin do: świetlic, klubów, ZOZ-ów, kół gospodyń wiejskich, itp.

Program edukacji ekologicznej jest finansowany z środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz środków zewnętrznych - Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach. Koszt pięciu edycji Programu (2004 – 2009) wyniósł 268 358,34 zł, z czego ze środków WFOŚiGW otrzymano dotację w wysokości 194 700,87 zł, co stanowi 72,55,% całkowitej wartości zadania.

Podsumowanie

Program ochrony środowiska dla powiatu kieleckiego, którego integralną część stanowi Plan gospodarki odpadami, stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w powiecie. Głównym założeniem, na wszystkich szczeblach - od krajowego do gminnego, jest poprawa stanu środowiska naturalnego, efektywne zarządzanie środowiskiem, zapewnienie skutecznych mechanizmów chroniących środowisko przed degradacją oraz stworzenie warunków do wdrażania wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Realizacja Programu na stopniu powiatowym, nie ma praktycznie charakteru wykonawczego, gdyż bezpośredni wpływ na stan środowiska i zadania związane z jego ochroną, obciążają samorzady gmin i podmioty gospodarcze. W Raporcie przedstawiono zadania realizowane w ramach przyjętego przez Radę Powiatu Programu ochrony środowiska, a do najważniejszych należy zaliczyć m.in.:

- termomodernizację obiektów Powiatu,
- edukację ekologiczną,
- dofinansowanie zadań związanych z gospodarowaniem odpadami, przede wszystkim związanych z usuwaniem odpadów zawierających azbest.

Mimo tak krótkiego okresu czasu jaki upłynął od zatwierdzenia Programu, widoczna jest poprawa stanu środowiska w powiecie kieleckim, dzięki licznym inwestycjom i nakładom finansowym m.in. w gospodarce wodno-ściekowej czy gospodarowaniu odpadami, również dzięki propagowanej na szeroką skalę przez Powiat Kielecki edukacji ekologicznej.

Tabela - Harmonogram rzeczowo - finansowy realizacji działań Programu dla powiatu kieleckiego

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Lata realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN	Jednostki realizujące	Źródła finansowania
1.	Sprawozdanie z realizacji „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu kieleckiego”	2010	15	Starostwo Powiatowe	Budżet powiatu
2.	Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu kieleckiego”	2012	20	Starostwo Powiatowe	Budżet powiatu
OGÓŁEM			35 tys. PLN		
EDUKACJA EKOLOGICZNA					
Przedsięwzięcia pozainwestycyjne					
1.	Kontynuacja realizacji programu edukacji ekologicznej dla powiatu kieleckiego pn. „Dla Ziemi, dla siebie”	2008 - 2012	250 (50 rocznie)	Starostwo Powiatowe	PFOŚiGW WFOŚiGW
OGÓŁEM EDUKACJA EKOLOGICZNA			250 tys. PLN		
OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU					
Przedsięwzięcia pozainwestycyjne					
2.	Rewaloryzacja zabytków i przywracanie dawnych walorów przyrodniczych	2008 - 2012	50	Starostwo Powiatowe	PFOŚiGW WFOŚiGW Środki inne
OGÓŁEM KOSZTY OCHRONY PRZYRODNICZY I KRAJOBRAZU			50 tys. PLN		
OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW					
Przedsięwzięcia pozainwestycyjne					
3.	Aktualizacja uproszczonego planu zarządzania oraz inwentaryzacja stanu lasów nie stanowiących własności skarbu państwa	2008 - 2012	400	Starostwo Powiatowe	Budżet powiatu
OGÓŁEM KOSZTY OCHRONY LASÓW			400 tys. PLN		
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI					
Przedsięwzięcia pozainwestycyjne					
4.	Prowadzenie okresowych badań zanieczyszczonych gleb i ziemi (w przypadku stwierdzenia naruszenia standardów jakości)	2008 - 2012	50	Starostwo Powiatowe	PFOŚiGW WFOŚiGW

					Środki inne
5.	Ustalenie i prowadzenie monitoringu terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi wraz z rejestrem zawierającym informacje o tych terenach	2008 -2012	20	Starostwo Powiatowe	PFOŚiGW WFOŚiGW Środki inne
OGÓŁEM KOSZTY OCHRONY POWIERZCHNI ZIEMI			70 tyś. PLN		
JAKOŚĆ POWIETRZA ATOMOSFERYCZNEGO					
Przedsięwzięcia pozainwestycyjne					
6.	Wspomaganie zadań państwowego monitoringu środowiska	2008 - 2012	25	Starostwo Powiatowe	PFOŚiGW WFOŚiGW Środki inne
Przedsięwzięcia inwestycyjne					
7.	Dofinansowanie zadań realizowanych w zakresie termomodernizacji budynków	2008 - 2012	2 500	Starostwo Powiatowe	PFOŚiGW WFOŚiGW Środki inne
8.	Dofinansowanie zadań realizowanych w zakresie prac modernizacyjnych lub inwestycyjnych przeciwdziałających zanieczyszczeniom powietrza	2008 - 2012	500	Starostwo Powiatowe	PFOŚiGW WFOŚiGW Środki inne
OGÓŁEM KOSZTY KOSZTY PONIESIONE NA OCHRONĘ POWIETRZA			3 025 tyś PLN		
OCHRONA PRZED HAŁASEM					
Przedsięwzięcia pozainwestycyjne					
9.	Opracowanie mapy akustycznej powiatu kieleckiego	2008 - 2012	200	Starostwo Powiatowe	PFOŚiGW WFOŚiGW Środki inne
OGÓŁEM OCHRONA PRZED HAŁASEM			200 tyś PLN		

*Inwestycje z zakresu ochrony środowiska, zrealizowane przez jednostki powiatu kieleckiego,
w okresie od 1 stycznia 2007 r. do września 2009r.*

Rodzaj przedsięwzięcia	Nazwa zadania/ krótki opis	Rok realizacji	Wartość zadania (zł)	Źródła dofinansowania	Wysokość dofinansowania (zł)	Uwagi
Ochrona powietrza	Wymiana armatury i grzejników c.o. w budynku Rehabilitacji i Poradni Dziecięcej przy Powiatowym Centrum Usług Medycznych w Kielcach przy ul. Żelaznej	2007	112 330,17	PFOŚiGW	100 000,00	
	Termomodernizacja budynku w Centrum Promocji Paliw Odnawialnych w Podzamczu Chęcińskim	2007	20 375,08	PFOŚiGW	20 000,00	
	Modernizacja kuchni szpitalnej w Szpitalu Powiatowym w Chmielniku	2007	80 167,64	PFOŚiGW	80 000,00	
	Termomodernizacja budynku szpitalnego Nr 1 Łącznik – w Świętokrzyskim Centrum Matki i Noworodka w Kielcach	2007	101 028,31	PFOŚiGW	100 000,00	
	Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół nr 3 ul. Dygasińskiego w Chmielniku	2007	70 000,00	PFOŚiGW	70 000,00	
	Termomodernizacja budynków w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Bodzentynie	2007	356 553,35	PFOŚiGW WFOŚiGW	150 000,00 183 014,00 pozostała kwota – 23 539,35 środki własne	
	Termomodernizacja Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Rembowie	2007 - 2008	526 148,23	PFOŚiGW WFOŚiGW	120 000,00 pożyczka 334 000,00	
	Termomodernizacja budynków Zespołu Szkół nr 2 ul. Białego Zagłębia 1w Chęcinach	2007 - 2008	1 859 239,11	WFOŚiGW	pożyczka 1 022 612,00	

Termoizolacja budynku Szpitala Powiatowego w Chmielniku	2008	102 777,32	PFOŚiGW	100 000,00 pozostała kwota – 2 777,32 środki własne	
Wymiana armatury i grzejników c.o. w budynku głównym Powiatowego Centrum Usług Medycznych w Kielcach przy ul. Żelaznej	2008	101 269,55	PFOŚiGW	100 000,00 pozostała kwota – 1 269,55 środki własne	
Termomodernizacja budynku Zespołu Szkół nr 3 ul. Dygasińskiego w Chmielniku	2008 2007-2008	630 772,00	PFOŚiGW WFOŚiGW	40 000,00 pożyczka 356 887,00	
Termomodernizacja budynku szpitalnego Nr 1 Łącznik – w Świętokrzyskim Centrum Matki i Noworodka w Kielcach	2008	126 607,09	PFOŚiGW	100 000,00 pozostała kwota – 26 607,09 środki własne	
Wykonanie instalacji odprowadzenia wód opadowych do kanalizacji deszczowej, z terenów przyległych do budynków Powiatowego Centrum Usług Medycznych w Kielcach	2009		PFOŚiGW	100 000,00	w trakcie realizacji
Modernizacja instalacji ciepłowniczej w budynku nr 7 oraz w kotłowni szpitalnej w Świętokrzyskim Centrum Matki i Noworodka w Kielcach	2009		PFOŚiGW	100 000,00	w trakcie realizacji
Wykonanie przyłącza do sieci gazowej Szpitala Powiatowego w Chmielniku	2009		PFOŚiGW	70 000,00	w trakcie realizacji
Budowa kotłowni oraz instalacji solarnej na hali sportowej przy Zespole Szkół Nr 3 w Chmielniku	2009	284 244,55	PFOŚiGW	188 000,00	w trakcie realizacji
Dokumentacja projektowo-kosztorysowa dla zadania związanego z termomodernizacją oraz wymianą pokrycia dachowego budynku Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Podzamczu	2009		PFOŚiGW	70 000,00	w trakcie realizacji

	Dokumentacja projektowo-kosztorysowa dla zadania związanego z termomodernizacją budynku Szkoły i internatu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 5 w Łopusznie	2009		PFOŚiGW	130 000,00	w trakcie realizacji
Ochrona przyrody	Rewaloryzacja i gospodarka drzewostanem w Zespole Parkowym w Łopusznie	2009		PFOŚiGW	145 000,00	w trakcie realizacji
Leśnictwo	Sporządzenie uproszczonych planów urządzania lasu i inwentaryzacji stanu lasu w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.	2007 2008 2009	21 500,00 45 800,00 110 000,00	PFOŚiGW PFOŚiGW PFOŚiGW	21 500,00 45 800,00 110 000,00	teren gminy: - Bieliny - Górnio, Miedziana Góra i Piekoszów - Chęciny, Sitkówka-Nowiny, Piekoszów, Raków (w trakcie realizacji)
Edukacja ekologiczna	Program edukacji ekologicznej dla powiatu kieleckiego pn. „Dla Ziemi, dla siebie”		2007 rok - 53 282,12 zł 2008 rok - 61 331,23 2009 rok - 49 219,31	PFOŚiGW WFOŚiGW	2007 rok - WFOŚiGW - 44 282,12 PFOŚiGW - 8 830,00 2008 rok - WFOŚiGW - 41 145,24 PFOŚiGW - 20 185,99 2009 rok - WFOŚiGW - 37 181,13 PFOŚiGW - 12 038,18	
Inne	Program ochrony środowiska i Plan gospodarki odpadami – aktualizacja	2007	22 443,00	PFOŚiGW	22 443,00	